

and *The Fury* i *Absalom, Absalom!* Quaranta anys, gairebé, després de la seva aparició, *Santuari*, elaborada, doncs, sobre un impuls creador de l'època de la primera guerra mundial, porta al damunt més de mig segle. Però amb Faulkner, com amb Stendhal, i gràcies al poder que d'ells passa a la novel·la, la llunyania es dissipa. Faulkner, aleshores sudista de cor, ens lliurava una part del drama nord-americà tot mitificat, sense moure's de casa, amb arrelament ferotge, el drama humà en general: el sexe, la raça, el fons (o el forat, el «pou») del dolor i la necessitat. De *Santuari* en féu el *Requiem* perquè no podia deixar Temple Drake, la noiet universitària mitificada des del primer moment (vegeu les pàgines 31 i 32 de *Santuari*), i després segrestada, violada per un impotent, prostituïda i retornada a la societat a canvi de mentir davant d'un tribunal. La identificació *Santuari*-Temple Drake amb l'aire de comèdia del millor Faulkner, del seu humor (de tragèdia *Santuari* no en té res), és un dels punts alts i durs de la novel·la nord-americana vigent, que coincideix amb els U. S. A. ben vigents, o sigui posterior, la novel·la, a l'enfarfec del realisme (amb James oblidat) i els altres, o sigui els U. S. A. posteriors a la primera guerra mundial. La publicació de *Primavera negra* de Henry Miller i *Jugar a perdre* de Saul Bellow posa, de rengle, darrera de *Santuari* dues etapes de la novel·la nord-americana. No crec que la lectura de *Santuari* com a revulsiu hagi estat superada per la lectura de Miller, fora que el lector es negui a imaginar o a pensar. Darrera de tots dos, sobretot de Miller, hi ha *Ulisses*, amb la seva espessor cèltica que via Rabelais va fins a un Homer de primera mà. La qualitat és sempre revulsiva, i en aquest sentit ho és més *Primavera negra* que *Sexus*, com s'ha demostrat i encara que Miller no s'ho pensés, perquè *Primavera negra* és tan autèntic com Villon i no fa pensar en la «literatura» de Petroni. L'excel·lent traducció de Jordi Arbonès per a aquesta *Primavera negra* (Col·lecció Tròpics, Aymà, S. A., 1970), malgrat alguns moments palliats o evitats, sense importància, per «força major», ens posa davant una novel·la poètica que fa esclatar la novel·la.

Saul Bellow.

dia delirant. Aquí tenim ara Saul Bellow, canadenc criat a Chicago, i autor de la sèrie de novel·les «biogràfiques» que l'han fet famós, a base d'un mateix fons de personatge. «Augie March», «Henderson» o «Herzog» i ara el protagonista de *Jugar a perdre*, aquest «Tommy Wilhelm», de nom suposat, escollit per ell mateix, com la seva escollida degradació. Els jueus i llur zona d'influència aporten la ironia i la sàtira a la caça de l'home iniciada per Mark Twain, i com si llur lema fos el títol d'un conte de Malamud: «Primer els idiotes». En *Jugar a perdre* (Col·lecció El balanci, Edicions 62, 1970, traducció de Ramon Folch i Camarasa) Saul Bellow adopta una tècnica de novel·la breu, de mà mestra, amb tota la seva experiència dins el joc de pietat, fredor i sarcasme: «Malgrat els seus maldecaps, Wilhelm va estar a punt de riure», ens explica; i tots estem a punt de riure malgrat els maldecaps del protagonista.

UN NOU DURRELL: «TUNC»

Hom no pot prendre's prou seriosament, tampoc, el nou Lawrence Durrell, la novel·la *Tunc*, de la qual ha aparegut ja una segona part a Anglaterra amb el títol de *Nunquam*, ben acollida per la crítica anglesa en general. L'autor del grup de novel·les *The Alexandria Quartet*, en curs de publicació en català, ha aconseguit de renovar-se, mentre el seu món oriental, amb els tentaculars contactes amb Londres, s'allunya cada vegada més pel camí de la farsa i de la sàtira. A *Tunc* (Col·lecció El balanci, Edicions 62, 1970, trad. de Manuel de Pedrolo) Durrell esdevé més inquietant, molt més ombrívol, perquè res no és com era o allò que era, ni l'amor. Amic de Henry Miller, però d'un vagabundeig més refinat i un erotisme més decadent, Lawrence Durrell combina l'extravagància amb el dolor, el somni amb el terror, la sensualitat amb la mort. Però ara el «robot», com un element sobrenatural encara no assimilable, és l'aliat amenaçador d'un inventor que encara vol ésser independent. La novel·la anglesa ha fet un motiu constant d'aquesta afirmació d'independència, sobretot d'algun an-

La Vanguardia

LIBRO C

PANORAMA DE ACTIVIDADES EDITORIALES Y

La «Primavera negra», de Henry Miller

La editorial Aymà, S. A., editora, en su colección «Tròpics», ha lanzado «Primavera negra». Esta gran novela de Miller, aparecida en 1936 la debemos ahora a la esmerada traducción de Jordi Arbonès, gran conocedor de la moderna literatura norteamericana y, claro está, del catalán literario, quien ha sabido conservar en su versión el mismo vigor, colorido y crudeza vital del original. Considerada esta «Primavera negra» superior incluso al «Trópico de Cáncer» —en un tiempo prohibida en Inglaterra y en Estados Unidos— es una obra llena de recuerdos y de experiencias vitales de ciertos barrios de Nueva York, así como de otros de un París singular, y si el lenguaje y las situaciones son a veces crudas, audaces, e incluso monstruosas, de hecho se trata de una violenta requisitoria contra el mundo moderno en la cual el hombre de la calle confiesa sus emociones y sus sueños cotidianos. «Vivir los propios deseos hasta llegar al fondo: este es el gran designio de nuestra existencia», dice Henry Miller y su «Primavera negra» se encuentra en esta línea.